

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการกำหนดเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม(สถาปัตยกรรม) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจและจัดทำทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรม(งานสถาปัตยกรรม) แบบเชิงเดี่ยวและแบบกลุ่ม ทั้งรูปแบบที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม 2) จัดทำเกณฑ์การประเมินมรดกทางวัฒนธรรม(งานสถาปัตยกรรม) 3) จัดหมวดหมู่มรดกทางวัฒนธรรม(สถาปัตยกรรม) 4) กำหนดเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างการศึกษาใช้การคัดเลือกแบบเจาะจงโดยคัดเลือกพื้นที่เมืองเก่าตามประกาศคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเกาะกรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าในกลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2 ได้แก่ เมืองเกาลำพูน เมืองเก่าแพร่ และเมืองเก่าน่าน ซึ่งมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และมีประเด็นที่ต้องการการศึกษาด้านการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัยด้วยการสำรวจ สังเกต ถ่ายภาพ เก็บบันทึกเรื่องราวจากคำบอกเล่า การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม

ผลการศึกษาพบว่า มีจำนวนสิ่งปลูกสร้างในเขตขึ้นทะเบียนมรดกวัฒนธรรม(สถาปัตยกรรม) ในเขตพื้นที่เมืองน่าน จำนวน 1406 หลัง แพร่ จำนวน 1,325 หลัง ลำพูน 983 หลัง ซึ่งมีสถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างทรงคุณค่าระดับประเทศพบในเขตพื้นที่แพร่มากที่สุดตามการประเมินด้วยเกณฑ์การประเมินมรดกทางวัฒนธรรม(สถาปัตยกรรม) ที่ประกอบด้วยดัชนีชี้วัดด้านประวัติศาสตร์ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และมุมมองสภาพทางกายภาพภาพ ซึ่งสามารถจัดหมวดหมู่มรดกทางวัฒนธรรม(สถาปัตยกรรม) ตามประเภทและชนิดอาคารได้ 5 ประเภท ประกอบด้วย ประเภทเรือนกาแล ประเภทเรือนบะเก่า (เรือนไม้) ประเภทเรือนสมัยกลาง ประเภทเรือนแปหรือเรือนร้านค้า และ ประเภทเรือนอิทธิพลตะวันตก ซึ่งกลุ่มสิ่งปลูกสร้างทั้ง 5 ประเภทกระจายตัวอยู่ในเขตขึ้นทะเบียนมรดกวัฒนธรรม(สถาปัตยกรรม) และมีการกำหนดเป็นเขตศักยภาพเพื่อมุ่งสู่การอนุรักษ์และพัฒนามรดกวัฒนธรรม(สถาปัตยกรรม)เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวซึ่งสามารถกำหนดขอบเขตในพื้นที่เมืองเกาลำพูน จำนวน 0.19 ตารางกิโลเมตรมีครอบคลุมวัดพระธาตุหริภุญชัยและพื้นที่โดยรอบ พื้นที่เมืองเก่าแพร่จำนวน 0.436 ตารางกิโลเมตรมีขอบเขตครอบคลุม 2 พื้นที่คือ บริเวณถนนคำลือภายในเขตเมืองเก่าและบริเวณถนนเจริญเมืองเขตการค้าที่สำคัญของแพร่ พื้นที่เมืองเก่าน่าน จำนวน 0.21 ตารางกิโลเมตรมีขอบเขตครอบคลุมใจเมืองน่านบริเวณถนนมหาพรหมและชุมชนบ้านไผ่เหลือง(หัวแขวนเมืองน่าน)

คำสำคัญ : แนวทาง, กำหนดเขต, อนุรักษ์, มรดกทางวัฒนธรรม, สถาปัตยกรรม, ล้านนา, เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม, ท่องเที่ยว

Abstact

The purposes of the research project “Guideline for Demarcation of Preserved Area of Cultural Heritages (Architecture) for Tourism in Lanna Region” were 1) to survey and register the architectural heritage of individuals and groups of buildings which have both tangible and intangible heritage, 2) to create the appropriate evaluation criteria for demarcating the preserved area of architectural and cultural heritage, and 3) to categorize the architectures of cultural heritage which the categories would be used as a guideline for developing and supporting cultural tourism, and 4) to demarcate preserved area of cultural heritage (architecture). To find out the guideline on demarcation of preserved area of cultural heritages (architecture) for promoting tourism in Lanna region, the purposive sampling technique was used to select the study areas. The study areas were the old towns in groups 1 and 2 on the list of old towns announced by the Committee for Development and Conservation of Krung Rattanakosin and Old Town, including old town of Nan, Phrae, Lamphoon and where have potential for promoting cultural tourism, and where require the study on development and preservation of preserved area to promote cultural tourism. Data collection techniques consisted observations, photography, oral history, in-depth interviews, group discussions.

The results of the study showed that the registered areas of cultural heritage in Nan, Phrae, and Lamphun consisted 1406, 1325, and 983 units of buildings, respectively. By using the evaluation criteria of cultural heritage in terms of historical, social, cultural, and physical values, Phrae had the highest number of buildings which were precious architecture at a national level. The buildings in the study areas were categorized into five groups: a Karlae-style building, a traditional wooden house, a traditional house in a middle period, a shophouse, and a contemporary building mixed with the Western architecture. In addition, there was the diversity of all these five categories of the buildings in the registered areas of cultural heritage. For future demarcation of potential area for supporting tourism in Lamphun, the focus area should cover the area of 0.19 km² where covers the area of Hariphunchai temple and the area nearby. For Phrae, the focus area should cover the area of 0.436 km² which covers two areas: Khamlue road and Charoen Muang Road. For Nan, the focus

area should cover the area of 0.21 km² which covers the area of Mahaprom road and Ban Pai Loeng community where is the heart of Nan city.

Keywords: Guideline, Demarcation, Preserve, Cultural heritage, Architecture, Lanna region, Preserved Area of Cultural Heritages, Tourism